

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Кафедра історії України та спеціальних історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
(Майя НІКОЛАЄВА)

«15» березня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ІСТОРІЯ ОДЕСИ ПІЗНЬОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА НОВОГО
ЧАСУ: ЗАГАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ І СВІТОВИЙ КОНТЕКСТ**

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 032 Історія та археологія

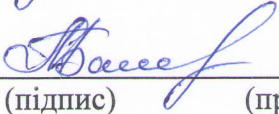
Освітньо-професійна програма: Історія та археологія

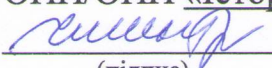
Робоча програма навчальної дисципліни «Історія Одеси пізнього середньовіччя та нового часу: загальноукраїнський і світовий контекст». Одеса: ОНУ, 2023. 16 с.

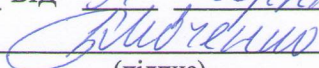
Розробник: Гончарук Тарас Григорович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін

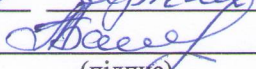
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін

Протокол № 1 від “ 28 ” серпня 2023 р.

Завідувач кафедру (Олена БАЧИНСЬКА)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Погоджено із гарантом ОПІ/ОНП «Історія та археологія»
 (Олена СМІНТИНА)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією факультету історії та філософії
Протокол № 1 від “ 31 ” серпня 2023 р.
Голова НМК (Галина ЛЕВЧЕНКО)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри історії України та Схід
Протокол № 1 від “ 29 ” серпня 2023 р.
Завідувач кафедри (Олена БАЧИНСЬКА)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № ____ від “ ____ ” _____ 20__ р.
Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: Кредитів – 3 Всього годин – 90 Змістових модулів – 3	Галузь знань <i>03 Гуманітарні науки</i> Спеціальність <i>032 Історія та археологія</i> Рівень вищої освіти: <i>другий (магістерський)</i>	Вибіркова дисципліна	
		Рік підготовки:	
		2-й	2-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
Форма підсумкового контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу «Історія Одеси пізнього середньовіччя та нового часу: загальноукраїнський та світовий контекст» «Історія Одеси пізнього середньовіччя та нового часу: загальноукраїнський та світовий контекст» є надання студентам-магістрам більш глибоких знань з історії Одеси (до початку Новітньої доби), у порівнянні з тими, що були ними отримані під час попереднього навчання на історичному факультеті. А також розгляд історії Одеси у безпосередньому зв'язку з історією України та світу з використанням вже наявних у студентів-магістрів знань з вітчизняної та загальної історії.

Виходячи з мети ставляться **наступні задачі**: Виходячи з мети ставляться **наступні задачі**:

- вивчити опубліковані джерела за темою спецкурсу (архівні, за можливістю та науковими інтересами магістрантів);
- опрацювати основну наукову та науково-популярну літературу;
- дослідити особливості історії Одеси XVI – початку XX ст. в різні періоди та за умов її перебування під владою різних країн;
- з'ясувати маловивчені періоди та аспекти минулого Одеси доби Середньовіччя та Нового часу та розглянути питання, щодо яких точаться дискусії серед науковців та аматорів вивчення минулого;
- визначити місце Одеси в політичній, економічній та культурній історії України вказаних періодів, а також і в загальноєвропейській та загальносвітовій історії.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів **компетентностей**:
загальних фахових: ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК02. Здатність працювати автономно. ЗК09. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

спеціальних фахових: СК01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію. СК05. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проєкти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проєкти. СК11. Здатність використовувати набуті знання в ході професійної діяльності та експертного консультування з актуальних проблем історії та археології, міжкультурної комунікації, архівної, музейної та пам'яткоохоронної діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР05. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

ПР07. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПР08. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.

ПР10. Здійснювати професійну діяльність та експертне консультування з актуальних проблем історії та археології, міжкультурної комунікації, архівної, музейної та пам'яткоохоронної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

знати:

– закономірності та конкретні особливості розвитку Одеси протягом XVI – початку XX ст. у загальноукраїнському та загальносвітовому контексті;

– основні етапи та форми соціально-економічного, суспільно-політичного розвитку у середині XVII – XVIII ст.;

– події та явища міжнародного характеру, що впливали на розвиток Одеси протягом XVI – початку XX ст.;

– особливості розвитку українського суспільства, його соціального, культурного та політичного життя протягом XVI – початку XX ст. на прикладі Одеси.

вміти:

– визначати теоретичні та дискусійні проблеми курсу;

– визначати особливості історії Одеси середньовіччя та нової доби;

– розкривати специфіку та місце історії Одеси в історії України;

– порівнювати історичні процеси модернізації в Україні, на прикладі Одеси та Європі.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 Кочубіїв-Хаджибей-Одеса за умов змін політичної влади у Північному Причорномор'ї (XV – XVIII ст.).

Тема 1. Історіографія та джерела для вивчення історії Одеси пізнього Середньовіччя та Нової доби Одеси.

Історіографія першої половини XIX ст. Нариси початку XIX ст.: Ш. Сікара, А. Шостака та Г. Кастельно. Початок офіційної історіографії Одеси: праці фактично на замовлення місцевої влади, в середині XIX ст. були написані А. Скальковським та К. Смольяніновим. Дослідження «передісторії» Одеси у працях діячів Одеського товариства історії та старожитностей: П. Бруна, М. Мурзакевича та ін. Нові підходи до вивчення історії міста в другій половині XIX ст.: праці О. Орлова, В. Надлера, В. Яковлева та О. Маркевича. Фундаментальне видання «Одесса. 1794 – 1894» та його особливості. Популяризація історії Одеси в нарисах О. Де-Рібаса та Д. Атлас (авторки першого шкільного посібника з історії Одеси) та ін.

Радянська історіографія 1920-х – 1930х рр.: праці зі соціально-економічної історії краю М. Слабченка, О. Оглоблина, Н. Букатеви́ча, О. Варнеке, Т. Слабченка та ін. та історії громадських та революційних рухів Ю. Оксмана, О. Рябініна-Скляревського, з історичної географії Ф. Петруня та ін. Видання з історії Одеси 1940-х – 1950-х рр.: «Одесса: очерк истории города-героя к 150-летию со дня основания» видання 1947 та 1957 рр. (відповідні розділи в якій були написані А. Готаловом-Готлібом та С. Боровим) та «По страницам истории Одессы и Одесщины» В. Загоруйко 1957 р. Праці з історії міста та краю С. Борового, О. Дружиніної, З. Першиної, А. Бачинського, В. Ващенко, та ін.

Посилення інтересу до історії Одеси у 1980-х – 2000-х рр. Наукові та науково-популярні видання. «Історія Одеси» під ред. В. Станко. Дослідження з історії українського культурницького та політичного руху в (праці О. Болдирева, Г. Зленка, А. Мисечка, Т. Максим'юка та ін.). Дослідження історії національних громад Одеси XIX – початку XX ст. (єврейської, німецької, польської ін.). Праця О. Болдирева «Одесі 600» та полеміка щодо офіційного початку історії міста. Нові відкриття з історії османського Хаджибея (Одеси) в працях О. Середи, А. Красножона, І. Сапожнікова та ін. Праці зарубіжних авторів (П. Герліхі, Я. Гінріхса та ін.).

Джерела з історії Одеси Пізнього Середньовіччя та Нової доби. Літописи (Я. Длугоша, С. Сарницького, М. Стрийковського та ін.), опубліковані актові джерела (польські, литовські, запорозькі,

гетьманські, османські, російські та ін.), опубліковані нарративні джерела XV – початку XX ст., архівні джерела.

Тема 2. Причорномор'я у складі Золотої орди та Великого князівства Литовського. Перша письмова згадка про Кочубіїв (Одесу) та його історія в XVI ст.

Передісторія виникнення Кочубієва (Одеси). Хан Качібей, як ймовірний засновник міста. Етимологія походження назви Кочубієва (Качібея): легендарні відомості та наукові версії. Вихід Русько-Литовської держави до Чорного моря за часів князя Вітовта. Король Владислав Ягайло. Перша письмова згадка про Кочубіїв 1415 р. у зв'язку з подіями загальноєвропейського масштабу: ймовірною підготовкою до церковної унії та організації військової допомоги Візантії перед обличчям османської загрози та ін.

Проблема політичної приналежності Кочубієва на початок XVI ст. Проблема ототожнення фортеця подільського старости Ю. Гедигольда 1421 р. та Кочубієва. Кочубієв серед міст «землі Подільської» у польсько-литовському договорі 1431 р. й списку «Свидригайлових міст». Надання Кочубієва у власність подільському старості Т. Буцацькому-Язловецькому 1442 р. Місце роду Язловецьких в історії Кочубієва (Одеси). Перша письмова згадка про одеський район Пересип 1442 р.

Тема 3. Кочубіїв (Одеса) під владою Османської імперії у XVI – на початку XVIII ст. Походи українських козаків.

Ймовірні обставини та проблема датування фактичного переходу Кочубієва під владу Османської імперії та Кримського ханства. Пункти про Кочубіїв в міждержавному договорі кримського хана Сагап-Гірея з польським королем і литовським князем Сигізмундом II Августом 1540 р. Здобича солі в Кочубієві (праці М. Меховського та М. Литвина). Перші згадки та походи в край українських козаків. Напади козаків («соляників») на Кочубіїв (перша згадка 1548 р.). Занепад Кочубієва під ударами українських козаків. Зміни адміністративного підпорядкування краю у складі Кримського ханства. Єдисанська орда.

Згадки про Кочубіїв XVI – XVII ст. Напади українських козацьких «ватаг» на османські каравани та військові загоны в Кочубієві та на Пересипу. Походи на Кочубіїв та його околиці І. Сірка (1665, 1772 рр.), І. Ковальчука (1689, 1690 рр.), С. Палія (1691 р.) та ін. Хаджибей (Одеса) в праці османського мандрівника XVII ст. Е. Челебі. Перебування в околицях Кочубієва 1709 р. шведського короля Карла XII та гетьмана І. Мазепи.

Тема 4. Хаджибей (Одеса) у 1750-х – 1780-х рр. Завершення османської влади.

Відродження життя у межиріччі Південного Бугу (Бога) та Дністра у середині XVIII ст. Зростання в краї немусульманського хліборобського населення. «Ханська Україна» («Ганьщина») або «Татарська Волощина». Відвантаження зерна через татарський порт Аджидере (Овідіополь). Відродження життя в «Куджабеї» та роботи його порту (перша згадка – 1750 р.), Перенесення османською владою зернової торгівлі Аджидере до Хаджибею (Одеси) 1764 р. Виділення Хаджибея у султанський «хас», влаштування великої пристані, митниці, складів та ін. необхідні споруди. Відбудова фортеці в Хаджибеї («Єні Дня») 1765 р. й російсько-османський дипломатичний конфлікт з цього приводу. Відомості про османське «місто Гаджибей» розвідника І. Ісленьєва 1766 р. Відомості про склад населення Хаджибея.

Місце Хаджибея (Одеси) в подіях російсько-турецької війни 1768 – 1774 рр.: походи запорожців на Хаджибей: полковника С. Галицького 1769 р. та кошового отамана П. Калнишевського 1770 р. та ін. Здобуття російськими військами Хаджибею під час війни 1768 – 1774 рр.: проблема датування та обставин. Хаджибей у міжвоєнний період: переселення до його околиць запорозьких козаків і кримських татар; політичне переіпорядкування краю за Айналі-Кавакскою конвенцією 1779 р.; свідчення про Хаджибей французького інженера Ж. Лафіта-Клаве 1784 р. та ін.

Місця Хаджибея (Одеси) в російсько-турецькій війні 1787 – 1791 рр.: загибель батареї А. Верьовкіна 1787 р.; розвідувальні дії чорноморських козаків 1788 р.; похід чорноморців кошового отамана З. Чепіги 7 листопада 1788 р.; обставини штурму Хаджибея (Одеси) 14 вересня 1789 р. військами І. Гудовича та Й. Де-Рібаса. Доля турецької фортеці Хаджибея (Одеси) та його населення після штурму. «Дарування» Г. Потьомкіним чорноморським козакам земель у межиріччі Південного Бугу (Бога) та Дністра. Хаджибеївська морська битва (вона ж битва біля о. Тендра) 1790 р. та «морське завоювання» Хаджибея (Одеси).

Тема 5. Хаджибей-Одеса у 1791 – 1800 рр.

Яський мир 1791 р. та перед Хаджибея під владу Російської імперії. Переселення чорноморських козаків на Кубань 1792 р. Опис приєднаного краю Ф. Де-Воланом. Розташування в Хаджибеї поселення для греків матросів та будівництво російської фортеці (від 1793 р.). Зміни торговельних шляхів на Сході Європи після другого розподілу Речі Посполитої 1793 р. й перспективи експорту зерна з Правобережної України через Хаджибей (проект генуезьця Б. Галера 1793 р.). Укази від 27 травня 1794 р. П. Зубову та Й. Де-Рібасу (офіційна назва: «про відкриття вільного входження купецьких суден у Хаджибеївську гавань») та затвердження плану розбудови міста Ф. Де-Волана. «Експедиція» будівництва міста й порту, заснування митниці та карантину, чорноморська козацька команда Ф. Черненка. Проблема «дати

заснування» Одеси 22 серпня 1794 р. в історіографії. Перейменування Хаджибея на Одесу (указ від 27 січня 1795 р.) обставини й легенди. Діяльність одеського магістрату, висока смертність у військових частинах (1795 – 1796 рр.), заснування 1796 р. одеської біржи (першої в Україні).

Одеса у 1796 – 1800 рр. Ревізія І.Лорера та надання місцевому магістрату прав на рівні з ризьким та ревельським. Тираспольського повіту Вознесенської губернії. Не слід оминати увагою і великі втрати серед військових на розбудові Одеси 1795 – 1796 рр., про які часто «забувають» в нарисах з історії міста. Не звертаючи уваги на певні міфи, місцевої історіографії, слід розглядати з міни в управлінні містом 1797 р. Зокрема, звернути увагу на надання місцевому магістрату прав на рівні з ризьким та ревельським (за версією історика Т.Тяганія фактичне надання Одесі Магдебурзького права). Діяльність магістрату. Бургомістри А.Кесоглу та І.Дестуні. Г.Гагарін та «одеська партія» в Петербурзі. Історія з подарованими одеським магістратом цареві Павлу I 1800 р. апельсинами: факти та вигадки.

Змістовий модуль 2 **Піднесення та розвиток Одеси у XIX – на початку XX ст.**

Тема 6. Одеса першої половини XIX ст.: соціально-економічний розвиток.

Зростання від 1800 р. експорту українського та молдавського зерна через Одесу, що спричинив стрімке зростання міста, яке історики часто називали «одеським феноменом» (В. Ващенко та ін.), або навіть «справжнім заснуванням» Одеси (В. Надлер). Мережа чумацьких шляхів до Одеси. Одеса в чумацькій поезії. Перешкоди на шляху чумаків до Одеси.

Вплив на одеську торгівлю зовнішньополітичної ситуації різних років: Наполеонівських війн й «Континентальної блокади» (виникнення та піднесення одеського транзиту), піднесення попиту на зерно у післявоєнні роки, ситуації на Балканах пов'язаної з Грецьким повстанням, Польського повстання, російсько-турецьких війн та ін. Надання Одесі прав порто-франко та зміни його юридичного становища у 1819 – 1859 рр. Вплив одеського порто-франко на розвиток Одеси та економіку України. Одеські негодіанти першої половини XIX ст.: греки, поляки, євреї, італійці, французи та ін.

Зростання населення міста. Від кінця 1820-х рр. Одеса – найбільше місто України Швидка розбудова міста. Архітектурний вигляд Одеси «золотої доби» її історії (архітектори Ф.Фраполлі, Ф. Боффо, Г. Торічеллі та ін.). Створення архітектурного ансамблю Приморського бульвару з Бульварними (Потьомкінськими) сходами. Проблеми благоустрою. (розбиті чумацькими возами брудні вулиці, відсутність водогону та ін.)

Образ Одеси першої половини XIX ст., як «другої Пальміри» (вперше її так назвав поляк У. Немцевич у 1818 р.) – квітучого міста серед пустелі (степів). Порівняння Одеси за темпами її зростання з містами середнього заходу США (американець Л. Стефенс у 1838 р.).

Тема 7. Одеса першої половини XIX ст.: органи управління, громадське та культурне життя.

Зміни адміністративного статусу Одеси протягом першої половини XIX ст.: створення градоначальства 1803 р. та повіту навколо Одеси 1825 р. (від 1803 р. Одеса – місто Херсонської губернії). Постаті генерал-губернаторів та градоначальників: А.Е. Рішельє, О. Ланжерон, І. Інзов, М. Воронцов, О. Левшин та ін. «Європейськість» їхніх соціально-економічних поглядів (фритредерство, негативне ставлення до кріпацтва та ін.), що знайшли втілення в методах керівництва.

Заснування освітніх закладів. 1804 р. заснування Комерційної гімназії та Шляхетного інституту, на базі яких 1817 р. було створено Рішельєвський ліцей – головний заклад організованого 1830 р. Одеського навчального округу. Питання про Заснування першої в Україні публічної бібліотеки, газети «Одесский вестник», що мала загальнодержавне значення та ін.; для наукового – заснування археологічного музею; створення Товариства сільського господарства Південної Росії, діяльність якого охоплювала майже всі землі Наддніпрянщини та Одеського товариства історії та старожитностей – першого історичного товариства в Україні.

Громадське життя Одеси: масонські ложі, ймовірні впливи декабристів (думка про Одесу, як «гніздо змови»). Місце Одеси в українському культурницькому русі дореформеної доби (перша українська книга 1834 р.). Роль Одеси першої половини XIX ст. в історії боротьби за визволення польського, грецького, болгарського та італійського народів.

Тема 8. Одеса другої половини XIX ст.: соціально-економічний розвиток.

Вплив на економічне становище Одеси другої половини XIX ст., зовнішньополітичних подій. Східна (Кримська) війна 1853 – 1857 рр. та втрата українським збіжжям панівного становища на ринках Європи на користь американської продукції. Вплив на розвиток Одеси модернізаційних процесів в транспорті: будівництва мережі залізниць (що спричинило зникнення чумацького промислу) та заснування потужної пароплавної компанії РТПіТ з головною конторою в Одесі. Вплив на одеський імпорту припинення дії порто-франко та відкриття 1869 р. Суецького каналу. Зростання промисловості. Заснування заводів з виробництва сільгоспмашин, судноремонту та суднобудування, легкої та харчової

промисловості. Участь у розбудові промисловості Одеси підприємців різних національностей (Й. Генн, А. Беллінно, В. Санценбахер, В. Висоцький та ін.).

Зростання населення Одеса в другій половині XIX ст. Збільшення частки єврейського населення. Збільшення впливу євреїв в економічному житті міста. Збільшення бідного населення (передусім у передмістях) та загострення соціальних конфліктів (єврейські погроми та ін.). Зміни в благоустрої міста. Брукування вулиць вознесенським гранітом. Заснування одеського водопроводу 1873 р. (найдовшого в Європі), кінного та парового трамваю, телеграфного та телефонного зв'язку, газового та електричного освітлення, каналізації та ін. Залучення іноземного капіталу для покращення благоустрою міста: англійського (водогін), бельгійського (трамвай), голландського (телефон) та ін.

«Засновницька гарячка» у банківській сфері та «будівельний бум» другої половини XIX ст. та їхній вплив зміни архітектурного вигляду міста. Доробок архітекторів різних національностей: українців (Ю. Дмитренко, Л. Прокопович, І. Яценко, Ф. Нештурха, Я. Пономаренко), євреїв (Л. Чернігов, А. Мінкус, С. Ландесман, В. Кабіольський), поляків (Ф. Гонсіоровський, Л. Влодек, М. Толвінський), німців (Г. Шеврембрандт, В. Шмідт ін.) та інших (сина швейцарського підданого О. Бернардацці, італійця Ф. Моранді, чеха В. Прохаски, вірменина Д. Мазірова та ін.).

Тема 9. Одеса другої половини XIX ст.: органи управління, громадсько-політичні рухи, наука, культурне життя.

Реформа місцевого самоврядування, в Одесі проведена раніше, ніж в інших містах Російської імперії (не в 1870 р., а вже у 1863 р.). Передача управління господарством міста до рук обраної його громадянами міської думи та обраного міською думою міського голови. Постаті міських голів Одеси вказаного періоду: С. Воронцов, М. Новосельський, Г. Маразлі, В. Лігін, П. Зелений та ін. Скасування посади новоросійсько-бессарабського генерал-губернатора, а пізніше – одеського генерал-губернатора. Функції одеських градоначальників вказаного періоду та їхні постаті.

Заснування 1 (13) травня 1865 р. Одеського (Новоросійського) університету та подальший його розвиток. Тут студенти мають активізувати знання отримані з курсів історії університету. Розвиток систему інших громадських та приватних навчальних закладів тогочасної Одеси. Розвиток науки. Досягнення одеських медиків та мікробіологів. Заснування 1886 р. І. Мечниковим, М. Гамалією та Ю. Бардахом другої в світі бактеріологічної станції.

Зрушення в культурному житті міста: заснування нових газет (в тому числі німецькою, грецькою та ін. мовами), серед яких найпопулярніші – «Одесский листок» та «Одесские новости»; у 1865 р. відкриття першої в Україні рисувальної школи (художнього училища); у 1890 р. – Товариства південноросійських художників; у 1898 р. – міського музею красних мистецтв. Діяльність визначних українських композиторів П. Ніщинського, П. Сокальського, В. Пащенко та ін., заснування 1897 р. одеського музичного училища. Відкриття нової будівлі міського театру, діяльності приватних театрів, успіх у місті вистав першого українського професійного театру та ін. Одеса як піонер для України щодо європейських інновацій у культурі та побуті: поширення різних видів спорту (зокрема, футболу, який розпочав в місті 1878 р. «Одесский Британский Атлетический Клуб»), автомобільному транспорті (1891 р. перший в Україні та Російській імперії автомобіль), кіно (1893 р. – Й. Тимченко) та ін.

Одеса як центр національного культурницького: для українського, єврейського, польського та ін. Заснування та діяльність одеської української «громади». Зв'язок київської та одеської «громад». Поява нелегальних революційних організацій. Народницькі організації гуртки Одеси («чайковці», «башенці» та ін.) та їхній зв'язок з українським національним рухом. «Південноросійській союз робочих» (засновано 1875 р.) – перша відома робітничая організація на теренах України та Російської імперії.

Тема 10. Одеса на початку XX ст.

Одеса, як центр морської торгівлі, промисловості, залізничного та пароплавного сполучення початку XX ст. Модернізація морського транспорту та розширення торговельних зв'язків одеського порту (включали в себе вже Далекий Схід, Балтику, Індію та ін.). Розвиток промисловості, зростання обсягів житлового будівництва. Одеса – найбільше за населенням місто України початку XX ст. Вплив міської думи на різні сфери соціально-економічного життя міста. Діяльність П. Зеленого та ін. міських голів початку XX ст. (П. Крижанівського, В. Протопопова, М. Мойсеєва, Б. Пелікана). Діяльність градоначальників. Водночас слід звернути увагу і на діяльність градоначальників, оскільки значення їхньої посади з її поліцейськими функціями набагато посилювалося в періоди загострення політичного протистояння. Зокрема, саме на градоначальниках лежала відповідальність за те, що відбувалося в місті під час революційних подій 1905 – 1907 рр. та подальшої доби реакції (погроми, репресії та ін.).

Подальший розвиток освіти. Початок роботи медичного факультету при університеті. Заснування в місті інших ВНЗ: Одеських вищих жіночих курсів і Одеських вищих жіночих медичних курсів; першої в Україні консерваторії (1913 р.); Одеського кадетського корпусу; Одеського юнкерського училища та ін. Заснування у 1903 р. станції швидкої допомоги (першої в Україні, що почала працювати з усім необхідним обладнанням). Відкриття 1905 р. В. Таїровим в Одесі першої в Україні та в імперії виноробної станції (майбутнього інституту). Одеса відгукується на світові інновації: 1909 р. над

одеським іподромом М. Єфімов здійснює перший в Україні та в Російській імперії політ на літаку. Інші знакові явища одеського життя початку ХХ ст.: проведення 1910 р. всеросійської виставки; перемога 1913 р. одеської «збірної» в останньому в історії Російської імперії чемпіонаті з футболу та ін.

Політизація національних рухів. Діяльність одеської «Просвіти» (1905 – 1909 рр.) – першої та найчисленнішої з «Просвіт» Наддніпрянської України. Одеські організації «Український клуб» та «Українська хата». Роль Одеси та одеських діячів в історії єврейського сіоністського руху. Польський національний рух (організація «Дім польський» та ін.) та ін. національні рухи в Одесі. Діяльність легальних та нелегальних політичних партій: есери, анархісти, соціал-демократи, кадети та ін. Їхня участь в подіях революції 1905 – 1907 рр. в Одесі та діяльність в мовах післяреволюційної реакції.

4. Структура навчальної дисципліни.

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	сп		л	п/с	лаб	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Кочубіїв-Хаджибей-Одеса за умов змін політичної влади у Північному Причорномор'ї (XV – XVIII ст.).										
<i>Тема 1. Історіографія та джерела для вивчення історії Одеси пізнього Середньовіччя та Нової доби Одеси</i>	14	2			12	16	2			14
<i>Тема 2. Причорномор'я у складі Золотої орди та Великого князівства Литовського. Перша письмова згадка про Кочубіїв (Одесу) та його історія в XVI ст..</i>	2	2								
<i>Тема 3. Кочубіїв (Одеса) під владою Османської імперії у XVI – на початку XVIII ст. Походи українських козаків.</i>	10	2	2		6	14				14
<i>Тема 4. Хаджибей (Одеса) у 1750-х – 1780-х рр. Завершення османської влади.</i>	4	2	2			2	2			
<i>Тема 5. Хаджибей-Одеса у 1791 – 1800 рр.</i>	2	2								
Разом за змістовим модулем 1	32	10	4		18	32	4			28
Змістовий модуль 2. Піднесення та розвиток Одеси у XIX – на початку ХХ ст.										
<i>Тема 1. Одеса першої половини XIX ст.: соціально-економічний розвиток.</i>	16	2	2		14	20		2		18
<i>Тема 2. Одеса першої половини XIX ст.: органи управління, громадське та культурне життя</i>	4	2								
<i>Тема 3. Одеса другої половини XIX ст.: соціально-економічний розвиток.</i>	2	2								
<i>Тема 4. Одеса другої половини XIX ст.: органи управління, громадсько-політичні рухи, наука, культурне життя</i>	18	2	2		14	20		2		18
<i>Тема 5. Одеса на початку</i>	18	2	2		14	18	2			16

<i>XX ст.</i>									
Разом за змістовим модулем 2	58	10	6		42	58	2	4	52
Усього годин	90	20	10		60	90	6	4	80

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені навчальним планом.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	<p>Хаджибей (Одеса) під владою Османської імперії. Походи українських козаків.</p> <p>1. Вхідження Північно-Західного Причорномор'я під владу Османської імперії. Підпорядкування краю наприкінці XV – XVII ст. «Білгородські (Аккерманські) козаки». Очаківсько-Силістрійський ейялет. Єдисанська та Буджацька орди у складі Кримського ханства.</p> <p>2. Соляні промисли Качибієва (Одеси) у XVI ст. та їхнє значення для Правобережної України. Кочубієв у договорі Сігізмунда II Августа та Сахіб I Герая 1540 р. Соляники у Кочубієві.</p> <p>3. Перша згадка про українських козаків 1489 р. та локалізація пов'язаних з нею подій. Похід Предслава Лянцкоронського та Остапа Дашкевича на Аккерман 1516 р. та подальші дії козаків у межиріччі Дністра та Південного Буга (Бога).</p> <p>4. Перші згадки про українських козаків в Кочубієві. Занепад міста. Евлія Челебі про Кочубіїв середини XVII ст.</p> <p>5. Дії в українських козаків в районі Качібея-Хаджибея в кінці XVII ст. Походи Івана Ковальчука та Семена Палія. Маршрут Івана Мазепи та Карла XII в липні 1709 р. землями краю.</p> <p>6. Відродження господарства межиріччя Дністра та Південного Буга (Бога) в першій половині XVIII ст. Дубоссарські гетьмани. «Ханська Україна» або «Татарська Волощина»: головні населенні пункти та склад населення.</p>	2	-
2	<p>Хаджибей (Одеса) у 1750-х – 1780-х рр. Завершення османської влади.</p> <p>1. Відродження Хаджибея як порту в середині XVIII ст. Будівництво портових споруд в Хаджибеї у 1764 – 1765 рр. Переведення османською владою збіжжового вивозу з Аджидере (Овідіополя) до Хаджибея (Одеси). Виділення Хаджибея в «султанський хас».</p> <p>2. Відродження фортеці в Хаджибеї («Єні Дунья» – історія появи цієї назви в російських документах, що не узгоджується з документами османськими). Проблема віку та місця розташування хаджибеївської фортеці 1760-х – 1780-х рр. в історіографії. План «міста Гаджибея» Івана Ісленьєва 1765 р. Головні споруди османського Хаджибея (Одеси).</p> <p>3. Хаджибей (Одеса) під час російсько-турецької війни 1768 – 1774 рр. Похід Семена Галицького на Хаджибей (Одесу) 1769 р. Похід Олександра Прозоровського та Петра Калнишевського на Аджидере (Овідіополь) та Хаджибей (Одесу) 1770 р. Проблема датування переходу Хаджибеївської фортеці під контроль російських військ під час російсько-турецької війни 1768 – 1774 рр.</p> <p>4. Хаджибей у міжвоєнний період. Наслідки для міста Айналі-Кавакської конвенції 1779 р. Колишні запорозькі (задунайські)</p>	2	-

	<p>козаки та кримські татари в Хаджибеї. Хаджибей (Одеса) на планах, у документах і записках інженера Жана Лафіта-Клаве.</p> <p>5. Хаджибей на початку російсько-турецької війни 1787 – 1791 рр. Доля плавучої батареї Андрія Верьовкіна 1787 р. Похід Захарія Чепіги на Хаджибей (Одесу) 1788 р.</p> <p>6. Штурм Хаджибея (Одеси) 14 вересня 1789 р.: факти та оцінки в історіографії. Доля Хаджибеївської фортеці.</p> <p>7. Хаджибеївська морська битва 1790 р. Чорноморське козацьке військо в межиріччі Південного Бугу (Богу) та Дністра.</p>		
3	<p>Одеса першої половини XIX ст.: соціально-економічний розвиток.</p> <p>1. Вплив зовнішньополітичних факторів на піднесення торгівлі Одеси на початку XIX ст. Яський мир та поділи Речі Посполитої та передумови початку зернового експорту. Наполеонівські війни та «Континентальна блокада». Діяльність А.Е. Рішельє для сприяння одеської торгівлі. Одеський транзит 1808 р.</p> <p>2. Зерновий експорт, як головний фактор піднесення Одеси першої половини XIX ст. Інші статті одеського експорту: вовна, льон, сало, канати та ін. Чумацькі перевезення до Одеси: мережа шляхів, умови перевезення та ін.</p> <p>3. Одеське порто-франко 1819 – 1859 рр. Проекти надання Одесі порто-франко кінця XVIII – початку XIX ст. Проголошення та зміни умов функціонування порто-франко. Проблема впливу порто-франко на розвиток Одеси та України в цілому.</p> <p>4. Необхідні для торгівлі установи. Промінна контора, Комерційний суд, Біржа. Ремесло і промисловість Одеси. Канатні заводи, салгани, вовномийні, млини та ін.</p> <p>5. Населення Одеси першої половини XIX ст.: зростання, національний та соціальний склад. Національний склад одеського купецтва.</p> <p>6. Розбудова Одеси, як важлива складова її господарського життя. Діяльність Одеського будівельного комітету. Фінансування казенного будівництва. Будівельні підрядчики.</p>	2	2
4	<p>Одеса другої половини XIX ст.: органи управління, громадсько-політичні рухи, наука, культурне життя.</p> <p>1. Підготовка та зміст «Положення» про Одесу 1863 р. Категорії, що отримали виборні бравата та їхні зміни. Діячі одеського самоврядування другої половини XIX ст.</p> <p>2. Створення та розвиток Одеського (Новоросійського) університету в другій половині XIX ст. Інші навчальні заклади Одеси.</p> <p>3. Культурні заклади Одеси. Міській театр. Приватні театри. Театральне життя міста. Бібліотека. Книгодрукування.</p> <p>4. Одеса, як центр образотворчого мистецтва. Рисувальна школа. Товариство південноросійських художників та його представники. Розвиток скульптури в Одесі.</p> <p>5. Розвиток науки в Одесі. Заснування бактеріологічної станції.</p> <p>6. Національно-культурні товариства Одеси. Одеська «Громада». Революційний рух в Одесі. Народники.</p>	2	2
5	<p>Одеса на початку XX ст.</p> <p>1. Соціально-економічне становище Одеси на початку XX ст. Розвиток морської торгівлі. Становище промисловості. Соціальний та національний склад населення.</p> <p>2. Діяльність органів влади. Органи місцевого самоврядування. Державні органи та адміністратори.</p> <p>3. Освіта. Одеський (Новоросійський) університет. Інші вищі та середні навчальні заклади.</p> <p>4. Наука Одеси на початку XX ст.</p> <p>5. Революційні рухи початку XX ст. Події революції 1905 – 1907 рр. та післяреволюційної реакції в Одесі.</p>	2	

	6. Одеса початку ХХ ст. у боротьбі за національне визволення українського, єврейського, польського та ін. народів.		
	Разом	10	4

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

8. Самостійна робота

Самостійна робота передбачає вивчення здобувачами рекомендованої основної та додаткової літератури, ознайомлення з джерелами для підготовки до практичних занять та написання доповіді з презентацією, як *індивідуальної самостійної роботи*:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
	Змістовий модуль 1. Кочубіїв-Хаджибей-Одеса за умов змін політичної влади у Північному Причорномор'ї (XV – XVIII ст.).		
1	Тема 1. Історіографія та джерела для вивчення історії Одеси пізнього Середньовіччя та Нової доби Одеси. [1], [2], [5], [6]	12	14
2	Тема 3. Кочубіїв (Одеса) під владою Османської імперії у XVI – на XVIII ст. [1], [2], [5], [6]	6	14
	Змістовий модуль 2. Піднесення та розвиток Одеси у XIX – на початку ХХ ст.		
3	Тема 1. Одеса першої половини XIX ст.: соціально-економічний та культурний розвиток [1], [2], [5], [6]	14	18
4	Тема 3. Одеса другої половини XIX ст.: соціально-економічний та культурний розвиток [1], [2], [5], [6]	14	18
5	Тема 5. Одеса на початку ХХ ст. [1], [2], [5], [6]	14	16
	Усього	60	80

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій та практичних занять ознайомлення з основною та додатковою літературою;

[2] – ознайомлення з джерелами;

[3] – ознайомлення зі спеціальною літературою та відеоматеріалами;

[4] – підготовка доповідей з презентаціями за темами лекцій та відеоматеріалів (здобувачи обирають самостійно із запропонованих тем).

Результати самостійної роботи оцінюються під час поточного і періодичного контролю на лекціях.

9. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

1. Словесні (лекції, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій).

2. Наочні (мультимедійні презентації).

3. Практичні (робота з документальними джерелами, виконання індивідуальних завдань).

Передбачається проведення очних та онлайн консультацій за розкладом.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

1. Поточний контроль:

- усне опитування на практичних заняттях;
- усне опитування та/або тестування на лекції;

2. Періодичний контроль:

- оцінювання доповіді з презентацією за наданою темою.
- тестування після завершення вивчення навчального лекційного матеріалу по темах змістових модулів. Контрольні роботи (тестування) містять: денна форма –15 тестових

завдань, заочна форма – 30 тестових завдань з однією правильною відповіддю. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання здобувач отримує 1 бал.

3. Підсумковий контроль: *іспит проходить в усній формі, як відповідь на два питання у екзаменаційному білеті. Питання на іспит здобувачі отримують на початку викладання курсу.*

Загальна підсумкова оцінка визначається як сума балів за результатами поточного, періодичного і підсумкового контролю.

Критерії оцінювання роботи на практичному занятті

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Здобувач присутній на практичному занятті, відповідає повне на одне з питань плану практичного заняття; активно доповнює відповіді інших здобувачів інформацією по різним питанням плану; відповідає на питання по темі поставлені викладачем.
3-4	Здобувач освіти присутній на практичному занятті, відповідає повне на одне з питань плану практичного заняття; не доповнює відповіді інших здобувачів інформацією по іншим питанням плану; відповідає на питання по темі поставлені викладачем.
1-2	Здобувач освіти присутній на практичному занятті, не відповідає повне на одне з питань плану практичного заняття, але активно доповнює відповіді інших здобувачів інформацією по всім питанням плану; відповідає не на всі на питання по темі поставлені викладачем.
0	Здобувач відсутній на практичному занятті або присутній на практичному занятті і не відповідає на жодне з питань плану практичного заняття; не доповнює відповіді інших здобувачів; не відповідає на питання по темі поставлені викладачем.

Критерії оцінювання самостійної роботи доповіді з презентацією що має бути захищена на практичному занятті або спеціально відведених годинах консультацій

Вид самостійної роботи	Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії оцінювання результатів виконання завдань для самостійної роботи
Розробка та захист доповіді-презентації	Відмінно	20-25	Доповідь з презентацією виконана самостійно та оригінально, оформлення відповідає вимогам: 13-15 слайдів з ілюстраціями та текстом; раціонально використані можливості комп'ютерної анімації; інформація в презентації з використанням джерел; наявні висновки, що пов'язані із текстом; при захисті здобувач орієнтується в темі та вивченій літературі; відповідає на два поставлених викладачем питання за темою доповіді.
	Добре	15-19	Доповідь з презентацією виконана самостійно, оформлення відповідає вимогам: 10-12 слайдів з ілюстраціями та текстом; раціонально використані можливості комп'ютерної анімації; інформація у презентації з використанням джерел; наявні висновки не точно відповідають тексту роботи; при захисті доповіді здобувач орієнтується в темі та вивченій літературі; відповідає на одне з двох поставлених викладачем питання за темою доповіді.
	Задовільно	10-14	Доповідь з презентацією виконана самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями: 6-9 слайдів з ілюстраціями та текстом; нераціонально використані можливості комп'ютерної анімації; інформація у презентації подана без джерел;

		наявні висновки не точно відповідають тексту роботи; при захисті доповіді здобувач слабо орієнтується в темі та вивченій літературі; не відповідає на жодне з двох поставлених викладачем питання по темі доповіді.
Незадовільно з можливістю повторного складання	1-9	Доповідь з презентацією виконана самостійно, має 2-5 слайдів з ілюстраціями та текстом; не використані можливості комп'ютерної анімації, наявні порушення в розміщенні інформації на слайдах; інформація у презентації подана без джерел; відсутні висновки; при захисті доповіді здобувач не орієнтується в темі і не відповідає на жодне з двох поставлених викладачем питання за темою доповіді.
Не зараховано	0	Завдання не виконано. Не зараховуються доповідь з презентацією, яка виконана не самостійно або запозичена з мережі Інтернет.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти на іспит

Оцінка	Кількість балів	Критерії оцінювання
Відмінно	26-30	Здобувач освіти правильно, точно і повно виконав всі завдання екзаменаційного білету, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання. Ґрунтовно і всебічно знає зміст теоретичних питань, вільно володіє історичною термінологією, датами та подіями. Логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі історичних процесів, робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки. При вирішенні поставленого питання точно дотримується історичних дат і подій.
Добре	19-25	Здобувач освіти достатньо повно виконав всі завдання екзаменаційного білету, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами запитання. Достатньо глибоко і всебічно знає зміст теоретичних питань, володіє історичною термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, використовує набуті теоретичні знання при аналізі історичних завдань, робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, знання дат та подій, допускає несуттєві помилки, які усуваються самим здобувачем, коли на них вказує екзаменатор.
Задовільно	10-18	Здобувач освіти у неповному обсязі виконав всі завдання екзаменаційного білету, відповіді на додаткові та навідні запитання мають нечіткий, розпливчастий характер. Володіє основним обсягом теоретичних знань, неточно використовує історичну термінологію, не володіє знанням дат. Відчуває значні труднощі при побудові самостійної логічної відповіді, у застосуванні теоретичних знань, виявленні причинно-наслідкових зв'язків. У відповідях мають місце суттєві помилки.
Незадовільно з можливістю повторного складання	2-9	Здобувач освіти не виконав завдання екзаменаційного білету, у більшості випадків не дав відповіді на додаткові та навідні запитання екзаменаторів. Не опанував основний обсяг теоретичних знань, виявив низький рівень володіння історичною термінологією. Відповіді на питання є фрагментарними, непослідовними, нелогічними, не може застосовувати знання дат та подій, виявляти причинно-наслідкові зв'язки. У відповідях має місце значна кількість грубих помилок.

Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0-1	Не володіє навчальним матеріалом. Виконує лише елементи завдання, погребує постійної допомоги викладача для аналізу історичних подій та фактів.
--	-----	---

11. Питання для підсумкового контролю

1. Історіографія історії Одеси першої половини ХІХ ст. Питання про початок історії міста.
2. Нові підходи до вивчення історії міста в другій половині ХІХ ст.
3. Вивчення історії Одеси в радянській історіографії.
4. Головні напрямки дослідження середньовічної та нової історії Одеси у сучасній історіографії.
5. Землі Північного Причорномор'я у складі Золотої орди. Італійська колонізація.
6. 1415 р. – перша писемна згадка про порт Кочубіїв в контексті польсько-візантійських та католицько-православних зв'язків.
7. Кочубіїв у складі Великого князівства литовського.
8. Хаджибей, як важливий центр здобичі солі ХVІ ст.
9. Походи козаків в землі теперішньої Одещини у ХVІ – ХVІІ ст.
10. «Ханська Україна» у ХVІІІ ст.
11. Хаджибей в російсько-турецькій війні 1768 – 1774 рр.
12. Роль російських військових та чорноморських козаків у розбудові Хаджибея – Одеси в кінці ХVІІІ ст.
13. Магдебурзьке право в Одесі в кінці ХVІІІ ст.
14. Одеський зерновий експорт ХІХ ст. та його міжнародні зв'язки. Одеса в історії чумацького промислу ХІХ ст.
15. «Континентальна блокада» початку ХІХ ст. і одеська торгівля.
16. Одеське порто-франко 1819 – 1859 рр. та його вплив на економіку України.
17. Визначні адміністратори Одеси ХІХ ст.
18. Особливості розбудови Одеси у ХІХ – на початку ХХ ст.
19. Місце Одеси в історії польського визвольного руху ХІХ – початку ХХ ст.
20. Одеса в історії боротьби за визволення грецького, болгарського та італійського народів.
21. Масони в історії Одеси.
22. Одеська преса ХІХ – початку ХХ ст.
23. Одеська «Громада» другої половини ХІХ ст.
24. Одеська «Просвіта», «Український клуб» та «Українська хата».
25. Одеса в історії сіоністського руху.
26. Зародження та розвиток спорту в Одесі (ХІХ – початок ХХ ст.)
27. Міжнародні зв'язки одеської науки ХІХ – початку ХХ ст.
28. Медицина в Одесі ХІХ – початку ХХ ст.
29. Становлення та розвиток вищої освіти в Одесі (ХІХ – початок ХХ ст.).
30. Одеса ХІХ – початку ХХ ст. в українській та світовій літературі.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі Денна форма

Поточний та періодичний контроль						Підсумковий контроль (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1 (практичні заняття)			Змістовий модуль 2 (практичні заняття)				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	30	100
5	5	5	5	5	5		
Індивідуальна самостійна робота (доповідь з презентацією) = 25 балів							
Контрольна робота за змістовим модулем 1-2 = 15 балів							

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Види навчальної роботи	Бали за одне заняття	Кількість занять	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1			
Поточний контроль на практичних заняттях	5	3	0 – 15
Усього за змістовим модулем 1			0 – 15
Змістовий модуль 2			
Поточний контроль на практичних заняттях	5	3	0 – 15
Усього за змістовим модулем 2			0 – 15
Доповідь з презентацією			0 – 25
Контрольна робота за змістовим модулем 1-2			0 – 15
Підсумковий контроль (іспит)			0 – 30
Всього			0 – 100

Заочна форма

Поточний та періодичний контроль						Підсумковий контроль (іспит)	Сума
Змістовий модуль 1 (практичні заняття)			Змістовий модуль 2 (практичні заняття)				
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
5	-	5	5	-	-		
Індивідуальна самостійна робота (доповідь з презентацією) = 25 балів							
Контрольна робота за змістовим модулем 1-2 = 30 балів							

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Види навчальної роботи	Бали за одне заняття	Кількість занять	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1			
Поточний контроль на практичних заняттях	5	2	0 – 10
Усього за змістовим модулем 1			0 – 10
Змістовий модуль 2			
Поточний контроль на практичних заняттях	5	1	0 – 5
Усього за змістовим модулем 2			0 – 30
Доповідь з презентацією			0 – 25
Контрольна робота за змістовим модулем 1-2			0 – 30
Підсумковий контроль (іспит)			0 – 30
Всього			0 – 100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Гончарук Т. Г. Методичні вказівки до вибіркового курсу «Історія Одеси пізнього середньовіччя та нового часу: загальноукраїнський та світовий контекст» для здобувачів другого освітнього рівня «магістр», спеціальності «032–Історія та археологія». Одеса: Політехперіодика, 2020. 26 с.

14. Рекомендовані джерела та література

Основна:

1. Гончарук Т. Г., Савченко В. А. Повсякденне життя Одеси на зламі епох. Одеса Ланжерона-Воронцова (1819-1839): колективна монографія. Харків: Фоліщ, 2022. 400 с.
2. Красножон А.В. Фортеці та міста Північно-Західного Причорномор'я (XV – XVIII ст.). Одеса, 2018. 312 с.
3. Савченко В. Анархістський рух в Одесі (1903—1916 рр.). Одеса, 2014. 308 с.
4. Середа О. Османсько-українське степове порубіжжя в османсько-турецьких джерелах XVIII ст. / Наук. ред.: К. Бейділлі, О. Бачинська. Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України. Одеса: Астропринт, 2015. 312 с.

Додаткова:

1. Вінцковський Т. Вільне місто Одеса в добу Центральної Ради: революційна інтерпретація політичного сепаратизму. *Український історичний журнал*. 2013. Вип. № 508. С. 80—91.
2. Гончарук Т. «Кочубіїв – Хаджибей – Одеса». *Матеріали Першої Всеукраїнської наукової конференції присвяченої 600-річчю міста. 28 – 29 травня 2015 року м. Одеса*. Одеса, 2015.
3. Гончарук Т. Г. Листи до одесита Михайла Комарова з Петербургу, Москви, Кубані та інших регіонів Російської імперії поза межами України, як прояв консолідації національного руху на зламі XIX та XX ст. *Чорноморська минувшина: записки Відділу історії козацтва на півдні України*. 2020. Вип. 15. С. 120 – 130.
4. Гончарук Т. Дії англо-французького флоту в Одеській затоці в квітня 1854 р.: факти та міфи імперської пропаганди. *Чорноморська минувшина: записки Відділу історії козацтва на Півдні України НДІК козацтва ІУ НАН України*. Вип.18. 2023. С.53-61.
5. Гончарук Т. До історії будівництва Одеської Старої біржі (1829 – 1837 рр.). *Південний захід. Одесика. Історико-краєзнавчий науковий альманах*. Вип. 32. Одеса: Друкарський дім, 2022. С.129-138.
6. Гончарук Т.Г. Захист ідей «вільної торгівлі» (фритредерства) в публікаціях газети «Одесский вестник» 1840-х рр. *Південь України: етноісторичний, мовний та культурний виміри: збірка наукових праць*. Вип. 8. / відп. Ред. М.І.Михайлуца. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. С. 98 – 102.
7. Гончарук Т.Г. Хаджибей (Одеса) у подіях військово-морської історії за часів російсько-турецької війни 1787 – 1791 рр. *Чорноморська минувшина: записки Відділу історії козацтва на півдні України*. 2022. Вип.17. С. 26-33.
8. Музичко О. Як нащадки козаків Одесу будували... *День*. 2011. №155.
9. Середа О. Населені пункти Північно-Західного Причорномор'я за османськими джерелами: проблема датування та історичного розвитку. *Чорноморська минувшина: записки Відділу історії козацтва на півдні України*. 2009. Вип. 4. С. 55-72.
10. Тиганій К. Європейські традиції міського самоврядування Одеси на зламі XVIII – XIX ст. *Краєзнавство. Науковий журнал*. 2015. №1/2 (90/91). С.33-37.

15. Електронні інформаційні ресурси:

1. Електронні ресурси наукової бібліотеки ОНУ імені І.І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua>
2. kraeved.od.ua/book.php.
3. kraeved.od.ua/map.php
4. <http://rarebook.onu.edu.ua:8081/browse?type=author>